

ПРАВОВИЙ СТАТУС НОТАРІУСА В УКРАЇНІ: РЕГУЛЮВАННЯ, ФУНКЦІЇ ТА ЕТИЧНІ ЗАСАДИ

На сьогодні правовий статус нотаріуса в Україні визначається низкою нормативно-правових актів, основним серед яких є Закон України «Про нотаріат». Виходячи із сутності нотаріату, нотаріус є особою, уповноваженою державою на здійснення нотаріальної діяльності та на яку покладено виконання функцій, спрямованих на забезпечення юридичної достовірності різних документів і дій, що мають правове значення [1]. Саме призначення нотаріату в системі охорони прав і свобод людини і громадянина створюють правові основи для формування особливого правового статусу нотаріуса, який відрізняє його від інших правових професій.

Діяльність нотаріуса регулюється законодавством, яке визначає його права, обов'язки, відповідальність, а також порядок здійснення нотаріальних дій. Основною метою діяльності нотаріуса є забезпечення правової безпеки та захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб. Виходячи із змісту ст. 3 Закону України «Про нотаріат», нотаріусом є фізична особа, уповноважена державою для здійснення нотаріальної діяльності, яка може здійснюватися в державних нотаріальних конторах, державних нотаріальних архівах або як незалежна професійна нотаріальна діяльність. Нотаріус виконує функції з посвідчення прав і фактів, що мають юридичне значення, а також здійснює інші нотаріальні дії, передбачені законодавством, з метою надання їм юридичної достовірності [2]. Нотаріус виконує важливу роль у правовій системі, забезпечуючи юридичну достовірність документів і дій, що мають юридичне значення, включаючи посвідчення різних юридичних фактів, які можуть бути використані в цивільних, комерційних, сімейних та інших правовідносинах. Виконання нотаріусом своїх обов'язків має на меті надати юридичну вірогідність посвідченим правам і фактам, що сприяє стабільності та надійності правових відносин у суспільстві.

Доступність нотаріальних послуг для широкого кола громадян забезпечується через передбачену чинним законодавством можливість нотаріусів діяти в межах державних нотаріальних установ або здійснювати незалежну практику.

Чинне українське законодавство визначає нотаріуса як особу, уповноважену державою, що гарантує його компетентність і відповідальність

перед законом. Нотаріус отримує свої повноваження від держави, що надає йому право здійснювати нотаріальні дії. Державне уповноваження підтверджується відповідним свідоцтвом про право на заняття нотаріальною діяльністю [3]. Для цього нотаріус повинен мати відповідну юридичну освіту та пройти стажування, оскільки його діяльність вимагає високого рівня професійної компетентності та знання законодавства. У своїй професії нотаріус зобов'язаний дотримуватись професійної етики, конфіденційності та уникати конфлікту інтересів. З огляду на Правила професійної етики нотаріусів України, затверджені Наказом Міністерства юстиції України від 07 червня 2021 року № 2039/5, професійна етика нотаріуса в Україні базується на ряді ключових принципів, які визначають стандарти поведінки та професійної діяльності, забезпечують високу якість надання нотаріальних послуг та зміцнюють довіру суспільства до нотаріальної діяльності [4]. Передусім, нотаріус діє в інтересах суспільства, забезпечуючи прозорість своєї діяльності, доступність інформації про вчинені нотаріальні дії та можливість громадського контролю. Нотаріус діє особисто без права передати свої повноваження іншим особам, він повинен залишатися незалежним від будь-якого зовнішнього впливу, діючи об'єктивно і справедливо у відповідності вимогам законодавства України.

З огляду на те, що нотаріус посвідчує права і факти, що мають юридичне значення, надаючи їм юридичної вірогідності, нотаріальні дії мають підвищену доказову силу в правовідносинах, а тому є затребуваними у суспільстві. Це вкотре засвідчує той факт, що нотаріальна діяльність повинна бути доступною для усіх членів суспільства. З іншої сторони, нотаріус отримує великий кредит довіри від суспільства, а тому зобов'язаний дотримуватися законодавства, забезпечувати захист прав та законних інтересів осіб, які звертаються за нотаріальними послугами, і вести нотаріальні дії з належною ретельністю та відповідальністю. У випадку неналежного виконання своїх обов'язків, нотаріус нотаріуса може бути притягнуто до відповідальності, яка може включати як дисциплінарну, так і цивільну та кримінальну відповідальність залежно від характеру порушення.

Таким чином, правовий статус нотаріуса в Україні визначається Законом України «Про нотаріат» та іншими нормативно-правовими актами, що регулюють його діяльність, права, обов'язки та відповідальність. Нотаріус, як уповноважена державою особа, здійснює нотаріальні дії, що надають юридичну достовірність документам та фактам. Основна мета нотаріуса – забезпечення правової безпеки та захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб. Важливо, що нотаріальна діяльність повинна бути доступною для всіх громадян, а її здійснення вимагає високого рівня професійної компетентності,

дотримання етичних норм і законодавства. Нотаріус зобов'язаний виконувати свої обов'язки сумлінно, забезпечуючи конфіденційність та уникаючи конфліктів інтересів, а у разі порушення може бути притягнутий до дисциплінарної, цивільної або кримінальної відповідальності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Долинська М. С. Нотаріат: підручник. Львів : Ліга-Прес. 2018. 398 с. https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3622/1/%D0%9D%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%80i%D0%B0%D1%82_%D0%94%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf
2. Про нотаріат: Закон України № **3425-ХІІ** від 02.09.1993. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>
3. В. Киян, Ю. Солошенко. Видача свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю: нормативно-процедурний аспект. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2021. № 1. С. 114-119. https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2021/06/21_1_ua_n/19.pdf
4. Наказ Міністерства юстиції України: Правила професійної етики нотаріусів України від 07 червня 2021 року № 2039/5. <https://ips.ligazakon.net/document/view/re36381?an=17>